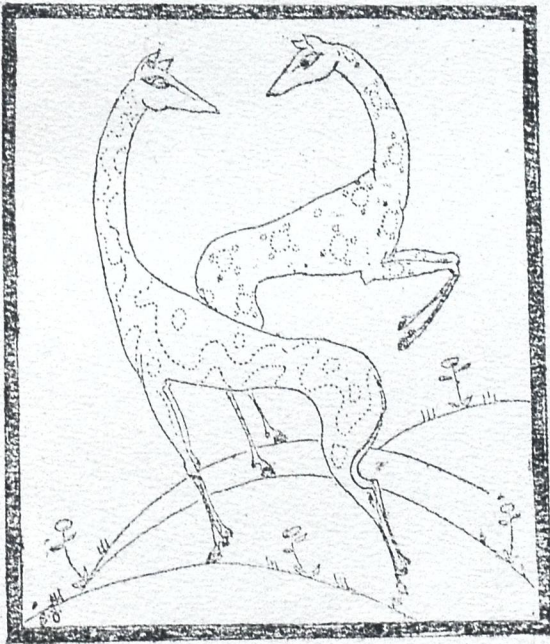

2.

ა. ქიქოძის მიერ - ვ. ჯავახიშვილის მიერ

მეფეებზე ნიამოებზე

18

აკრილი

1919

კ რ ი ა ლ ო ს ა ნ ი

გრიგოლ რობაქიძე
 პაოლო იაშვილი
 ტიციან ტაბიძე
 გ რ . ჯ ა ფ ა რ ი
 ლელი ჯაფარიძე
 კოლაუ ნადირაძე
 ვ. გაფრინდაშვილი
 ი ვ . ყ ი ფ ი ა ნ ი
 შალვა აფხაიძე
 რაჟდენ გვეტაძე
 შალვა კარმელი
 ინ—რე—ჟან
 ნიკოლოზ მიწიშვილი
 ნ. ლ.
 სერგო კლდიაშვილი
 ვ. გაფრინდაშვილი
 ლადო გუდიაშვილი

დიდი შოადლე.
 ავტობიოგრაფი.
 2 აბთილი.
 თეთრი კატაგი.
 მაცვარულიდან.
 ნალდასანი.
 დავისი მესამე.
 აბიქაქაქი.
 თეთრი სელამი.
 რეჟმე.
 ბეფისტელნი ცრუბრეში.
 ნიამბრეში.
 რეინდანიანი
 მთვარეანი ლამის რბილში.
 მთვარე სკოლაბით
 სტრეან მალაბი.
 ყდა (ნიამბრეში)

რედაქტორი—ვალერიან ვაკუბინდაშვილი.

ზრიზოლ როზაჰიქე

დიდი მუჟღლი.

მზვარის წურბელნი სრილოზბენ ლალის პეშვებით.
ყარამფილს აბნევს მზის ტევრების ნელი კალმასი.
ყვითელ აღმურში ილეწება თეთრი აღმასი.
მიწის მკერდები ალებს სვამენ აზარფეშებით.

ცხელ ნირვანაში მოთენთილი მძიმედ ვეშვებით:
ვით მდინარეში შეძირული ნელი კალასო,
ხელდება ყინი აღესილი ქარვის კალოსი!
დიდი შუადლის ავხორცობით დავიგეშებით.

მწიფე მარცვლები ცვივა ხეშტის გამსკდარ ბროწეულს.
თვლემის ბადეში აზმორებენ ყველა რიტმები.
ნათელი ჩქური ერთვის ვნებით სივრცის ძოწეულს.

ღვთის სიახლოვით მეწამულნი: ვიწვით; ვითვრებით.
რახსებ-შებმული ტყდება პანის სპილენძის კვერი.
და სიყვარულით ბნედას გვაყრის მზის ავი ტევრი.

1918 წ. ენკენისთვე

პაოლო იაზვილი

აჯცაპლატცრაქცი.

ამპარტავანი და ყოველთვის პირგაპარსული,
ბუნებით შავი, ხელოვნურად გათეთრებული,
ლამაზ რითმისთვის ერთის წუთით ჩაფიქრებული
ვამაყობ მითი, რომ არა მაქვს ვრცელი წარსული.

დამონებულ ხალხს შევპარე სიტყვა თარსული.
ყოველთვის მელის მშენიერი ქალთა კრებული.
მხოლოდ უაღრის ყელსახვევით გაკვირებული.
მათობს გაშიში, სურნელება ძველი, სპარსული

საქართველოში არ იწამეს ჩემი დენდობა,
მაგრამ ბოდლერის ცივი ლანდი მე თუ მენდობა,
ხალხის წინაშე მე ვიქნები მუდამ მართალი.

მე მახალისებს მხოლოდ ჩემი salto—mortale
შეგხარი მზესა, ვეტრფი მთვარის ყვითელ ხავერდსა
და რუსთაველთან გადავდივარ მე ალავერდსა.

1917

ბიციან ტაბიძე

2 აპრილი.

ბათომი მისცეს და ორპირზე მოდის თათარი...
ატმის ყვავილით სისხლიანი სტირის აპრილი.
ყვითელ სატურნის უბედობით ავით გამხდარი—
პიეროს სულიც საქართველოს კუხათ დახრილა.
უახლოვდება საუკუნის მას მეოთხედი,
ჰგონია, თითქო საქართველოს წინ დაიბადა.
საბედისწერო წუთს ელოდი, წუთო მოხვედი.
პიერო წუთით წითელ ქუდში გაგარიბალდდა.
თავზე დამნათის ჩემ ქალდეას ყველა ვარსკვლავი.
ვანქის ტაძართან სალოცავათ მივედი მარტო,
მაშინ ტფილისმა კოშმარების გამიშვა მკლავი,
განვლილ ცხოვრებას ეშაფოტი რომ აუმართო.
საკუთარ თავის და სამშობლოს ახალ შერცხვენის
ტანჯული ფიქრით სამუდამოთ მოვიქანცები.
ახ! მეგობრებო, ჩემი სული ქვარტლია სხვენის,
კრემლით სავსეა ჩემი წილი „ჩვენი ყანწების“.
მხოლოდ თქვენ იცით, რისთვის მტანჯავს ასე ტფილისი,
მისი სიბერე, მრუდე სახე და სიფილისი...

აპრილი 1918 წ.

მრ. ჯაფარი

თქოთა კატავი.

ოცნება თეთრი—ნაზი წუთი—და სალოცავად
ფირუზის ფიქრით ათოვლილი თეთრი კარავი—
ო. როცა, ძმებო, შემოდგომის ბილიკით წავალთ
ნაზ დატირებათ და საუბრათ დაგვიფარავენ.
უფალო, იყოს—იყოს ჩვენთან ეს ნორჩი ნდობა—
ნუ დაიძინებს ლოცვა დახრილ ქუთუთოებზე—
და მეჩვენება თეთრ კარავათ და სამშვიდობოთ
მე მოგონება ნისლისფერი—ის ფართო ეზო—
ქველი სახლები, მოწყენილი რომ ასე სდუმან
და ყვავილები—ყვავილები სათუთი, ნაზი—
ვინ დაგვიტირებს უკანასკნელთ ამ ქვეყანაზე
თეთრი ოცნებით—უცნაურით და ჩუმით—ჩუმით!
და ასე გვართობს ფერმიხდილი ეს საუბარი
თეთრ სიხარულში საოცნებოთ რომ მოგვეჩვენოს—
ო, ეს ლექსები, სუსტი, ნაზი მას დაუბარეთ
ვინც აქ თეთრ კარავს და მშვიდობას ჩვენ აგვიშენებს.

ლელი ჯაფარიძე

მაცარებლიდან.

დინ, დარი-დან,
დან, რე-ზე-დან!
ო, ჩქარა, ჩქარა, ორთქლმავალო და მემანქანე!
ველარ ვჩერდები შენს კარებზე და
საითმე სწრაფად გადამაქანე...
ფიქრიან ტყეში მეჩვენება ავი ლანდები,
თითქოს შეშლილებს მოურთვიათ იქ ვერანდები.
ო, ჩქარა, ჩქარა, მემანქანე! ნუ გვიანდები.
დინ, დარი-დან,
რომელ მხარიდან?
რის ნიშანი ხარ, ავის, კარგისა?
მაგრამ რას ვჩივი: ჩემი მარკიზა
დღეს იქ დავტოვე, იმ მხარეზედა.

რიონი

სვირი

აჯამეთი

აუ!! ყვირილა!!!
ნუ თუ ამ დაბამ ჩემი სული აავიროლა?
ცეცხლიან ყვავილს დამწვარ გულში მინც არ გრილა.
ხეები ხეზედ, ხეები ხეზედ; საითკენ, საით?
ო, მე თქვენს სიბილს ჩემს სიცოცხლეს უთანაბარებ,
განვიღო დღეებსაც კი ველარ ვგრძნობ და უცხოსავით
ყველაფერს წარსულს გაკვირვებას ერთს დაუბარებ.
სადმე სადგურია
სად მე, სად გურია?
მაგრამ თუ ნისლში არ მარხია ჩემი ფიქრები
და ჩემმა სხივმა ერთხელ მინც ვერ ივარგისა,
ო! ეს ხომ ვიცი, რომ მზეზედ შორს ვერ გამიქრები
და მზის დახრისას მინც გნახავ ჩემო მარკიზა!
დინ, დარი-დან
დან-რე-ზე-დან
ო, ჩქარა, ჩქარა, მემანქანე ნუ გვიანდები,
ფიქრიან ტყეში მაშინებენ ავი ლანდები.

ქუთაისი—თბილისი
ვაგონი № 15 20.

კოლაუ ნადირაძე

შალესხინი.

შევალ Notre-Damme-ში მოღუნული, როგორც იულა;
დიდი ქუჩების ავხორცობით ტანდადალული;
ვიცი, ვერლენი მონანებით აქ მოდიოდა,
რომ დიდი ცოდვა შეევედრა გადანახული.
შემომხედავენ წმინდანები დატვირთულ ცქერით;
აკანკალებით იმათ სახეს ჩავაშტერდები;
მლოცველთა ზურგებს ეფინება ყვითელი ფერი;
დავთვალე შიშით ქარვისფერი ქრისტეს გვერდები.
ისევ ღვთისმშობლის გაღიმებას გავეკიდები;
შევკადრებ მხოლოდ: „ქალბატონო, ახ ჩემი გული!..“
და თუ ავტირდი, მე მლოცველებს მოვერიდები,
რომ სხვაზე მეტათ არ ვეგონო მათ დაკარგული.
როცა ქუჩებში ნოემბერი დადის წვიმებით,
იქნება სცივათ მაშინ გამხდარ უბინო ძაღლებს...
თეთრ ბალდახინზე ქანაობენ სერაფიმები:—
მოასვენებენ მოქალაქეს ყველაზე ნაკლებს.
ვინ შეგვახვედრებს, ვის უნდებვართ, ვინ მოგვიგონებს?!
დიდია ღამე... ვინ გადახდის სახლებს სახურავს?
მხოლოდ პოეტი გაბრაზებით დაცლის სტრიქონებს,
და ჭლექიან ცოლს წაუკითხავს—ღმერთზე მომდურავს.
მივმართავ ჩემ თავს მონოლოგით და ვეტყვი ასე:
„თქვენ, სულო ჩემო, საცოდავო სნეულო ბავშო:
რისთვის არ მოგწონთ ეს ცხოვრება და სიძვირფასე?
წავიდეთ ერთად, ჩუმად ჩავსხდეთ მოთეთრო ნავში.
მე თქვენ ოქროს თმებს გადავეარცხნი იქ მორიდებით:
ჩავაცვამთ კაბას, დაგიკოცნით მცივანა ფეხებს;
და თუ ქალაქმა გადაგვრეკა თავის დიდებით,
წავალთ და მტრედებს გადავუყრით პურის ნატეხებს.
გრამოფონის ხმა (უკვდავია მომგონი მისი!)
ჩვენ მოგვესმება სახლებიდან ნელი ხრილით,
და თუ დაგვიდგა დღე მზიანი და სამაისო,
დაუვლით ლეკურს თავმომწონე ცეკვა-ტრილით“.

პალერიან გაფრინდაშვილი

დაისი მუსაჰი.

და ცის უფსკრულში აიღეწა კაფე ლანდური:
ახალ პოეტებს გაუმართავთ ლურჯი კაბარე.
იწვის არღანი, იკლანება იქ ფისმანდური,
და ჩემი ცქერა მოჩვენებას კვლავ შევადარე.
ანგელოზები სამართებლით პარსავენ ლოთებს
მსახურებს დააქვთ ოპიუმი მაღალ ვაზებით:
ისევ მედუზა ყავისფერი მათ ააშფოთებს,
ვინც ლექსებს ამბობს ტირილით და რუხ გაბრაზებით.
ლალის სიგიჟე, ყირამალა და ხარაკირი,
ჯამბაზობს კაფე და ჰაერში გადაბრუნდება...
ისევ დაისი ატორტმანდა, როგორც საკირე,
და ჩემი ცქერა ჩვენებასთან ბრძოლას უნდება.
რაშს შემოაგდებს მთვრალ კაფეში ლალი მგოსანი
და ეს იქნება თვით პაოლო, თვით სხივოსანი;
ნისლიან ხალხში ის სონეტით გადავარდება
და მისი ტანი დამსხვრეული ტალღებს ბარდება.
ისევ მსახურებს ოპიუმი დააქვთ ვაზებით:
ლალის სიგიჟე, ყირამალა და ხარაკირი—
ვინც ლექსებს ამბობს ტირილით და რუხ გაბრაზებით,
მას მოიტაცებს მოდაისე უცხო ფაკირი.
და კიდევ ერთხელ გაფითრდება კაფე ლანდური:
სავსეა ქალი თავისმკვლელთა ავი ძორებით.
ისევ მეძახის გრიგალიდან მე ფისმანდური
და თეთრ სურდოთი მემუქრება განმეორებით.

1917 წ. 11 ნოემბერი.

ივ. ჟიჟიანი

ატიქრატაქმა.

კვალ დ ზღაპრულად აფერადდა ქართველის დიდება.
მხიარულ სიცილს აღარ შხამავს ფიქრი ზანგური.
ყიფიან გრძნობით სიკვდილისაც არ მერიდება.
სულში ანთებულ ჩირაღდანმა დაისადგურა.
სისხლში ათრთოლდა ჟიჟიანი ღებენა—სპარსული.
დღეს იმას ვმღერი, რაც არავის არ უმღერი.
კვლავ შემეყვარდა ეს ქვეყანა ცრუ და თარსული.
ჩემი თვალეები დღეს მხესავით მშვენიერია.
სალამს არ ვაძლევ შეხვედრის უამს შავწარბა ღამეს.
ატმისფერ ბაგით ომებს ვუკოცნი ოქროვან აისს.
საზღვარი არ აქვს ჩემ სიგიჟეს და სითამამს.
იალბუზიდან ვუხმობ ალპებს და ჰიმალაის.
სწრაფად დამიწყო აღტაცებამ ფრენა გედური.
ცხელი ფიქრები მიტაცებენ ფერად ლანდებით.
და თუ აქამდის სული მქონდა მე უბედური—
დღეს ტანს მიმშვენებს სიხარულის ბრილიანტები.

შალვა აფხაიძე

თეთრი საღამო.

მე შენ ნახ სურათს, მოფერებით, წმინდა Maria,
ვატარებ ყველგან ავათმყოფი—ჩუმი დიდებით.
თითქოს ქვითინებს იდუმალი თეთრი არია
სათუთ ჩარჩოში, მე პიერო, რომ ვაკვირდები.
ჩემი ოცნება შენ მორცხვ ცრემლებს დაედევნება
და უცაბედათ წამომცდება „ახ, ჩემო Madame“
მოჩვენება ეს სიყვითლე, თუ მკრთალი ვნება?
მე შენი ცქერით დაფითვრები როგორც თამადა.
გავიხმობ ცალკე შენ თაღს თვალებს ძვირფას ლორწეტით,
თეთრი დუელი სამუდამო გაიმართება,
არ ვიცი რომელს წაგვიღებენ ცისფერი ეტლით.
—მარად ქალწული, ზეციური დიმილი კრთება,—
არ მომწყინდება სურნელ კვამლში მე სანთლით დგომა,
ნათელ სიზმრებში უშენობით არ მესვენება.
ნაირ ფერებში ითენთება თვით შემოდგომა—
ო, ლურჯ წარსულის სილამაზის—თეთრი ხსენება.

რაჟღენ გვეტაძე

რ ე ვ მ ა ე.

ღარბი ოთახის არ მამშვიდებს ღია კარები,
ჩემი ოცნება კეთროვანი—ფიქრებს აბანდებს.
დავდივარ მარტო და არავის არ ვეკარები,
როგორც შეშლილი ქვით დავეძებ ძველ შუშაბანდებს.
ღარბი ოთახის არ მამშვიდებს ღია კარები.

ჩემს მეფურ პროფილს აღარ ჰშვენის ლალი, მარჯანი.
მოუსვენრობით გაუტოლდი უბედურ ციგნებს,
მაგრამ მაკუნტებს სიუძლურე ვით მემარჯანი.
საშიშ ღამეში ჩემი თვალი გზას ველარ იგნებს.
ჩემს მეფურ პროფილს აღარ ჰშვენის ლალი, მარჯანი.

დამტყდარ ლოცვებით შევიყვარე მე ვაზის ჯვარი.
მარტის ხასიათს ვერ მათვისებს სახე ატამის.
არავის ხიბლავს სითამამით დღეს ჩემი გვარი,
და დანაწებით მუდამ მტანჯავს ცოდვა ადამის.
დამტყდარ ლოცვებით შევიყვარე მე ვაზის ჯვარი.

ჩემი ვარსკვლავი აღარ ბრწყინავს, ოდნავ აშუქებს,
ვით მომაკვდავი ბედს ვემდური გულის წუხებით.
ველარ ვთამადაბ შაირებით ჯიბრში აშუღებს.
როგორც დავრიში ვიარები ძველი წუღებით.
ჩემი ვარსკვლავი აღარ ბრწყინავს, ოდნავ აშუქებს.

შალვა კარგილი

ბუღისძალნი ცრიაურბში.

დღეს განვიცადეთ ღვთაებრივი დანაკარგისი.
ფიქრობ: პრინცესა უბედური რომ სიზმარშია.
ამაყ სეფექალთ შემოველო შავად არშია:
მომკვდარა პანი, მეოცნებე ღამის მარკიზი!

ქრება გლოვილში ორეულად ორი ნარგისი.
მწუხარე დების ღრმა თვალეში ცრემლთა ღვარშია.
ჩვეულო მგზავრო! ქალბატონი ძველ საყდარშია,—
ქალწულთ აჩრდილიც ხატს აშურებს—სარკის სარგისი!

ერთხელ ელოდა მათ იღბალი და სილამაზე.
ახლა ტირიან მოლოზნებათ დღეცვლილ მამაზე.
დააქვთ საფლაგზე ხრიზანტემა, ხან აკაცია.

კარგი რომ ჩემში ნიღბებით მამაკაცია,
და, ვიტან გრიგალს, სასიკვდილოდ გულის რომ აყუჩებს,—
თორემ ვინჩობი და ვერავის ვერ ვთხოვ ლაყუჩებს!..

ნიამორჟი.

როს დაღალდება მზის ხელები ცხელ ტაშის ცემით,
 და დღეც ჩაჯდება დაქანცული მუკ სავარძელში,—
 სხივთ აპყვებიან ნიამორნი—ნაზ ატაცებით—
 მაღალ მწვერვალთა ლაქვარდოვან საბრძანებელში.
 დათლილ ფეხებით—სრიალობენ და ნავარდობენ;
 მოხდენილ ტანით ეხვევიან შუქროვან თმებში.
 კენჭები როკვიო ეშვებიან ყრუ ნაპრალებში;
 ჰაერის სერვით მძინარ კლდეებს ხშირად აკრთობენ.
 მნათობი ცისა დასავლეთით მათ ატკერდება,
 შეჩერებული ერთის წამით ჩასავალ თაღზე,
 უმაღ დახატავს უცხო სურათს და აძგერდება;
 განზორებისას ორ მაცვალ კრემლს დაუშვებს დაწვზე.
 შორის ამბორით ცელქნი მნათობს ჩააცილებენ...
 და უცებ, თითქოს, იდუმალსა რამეს ხვდებიან,—
 მიმქრალ თვალებით უცნაურად განაზდებიან;
 და დიდ-ხანს მდგომნი თვალთა სხივებს აციმციმებენ.
 აგრე თავდება ცხელ ზაფხულის დღეთა პარადი,—
 ვით დასრულდება დიდ ნადიმთა—მოღლილ ზმორებით.
 იმ დროს იშლება საიდუმლო ჰანგი მარადი,
 და მას ისმენენ მხოლოდ ნაზი ნიამორები.

ნიკოლოზ მიწიუვილი

წმინდანიანი.

საუკუნეში ერთხელ ქვეყანას მოველინება წმინდანიანი:—
 ცეცხლის ფრინველი, მთოველი ცოდვის და როგორც თევზი-წვრილტანიანი.
 აითვალთვალებს ღამით მაღლობზე საყდრის გალავანს მგზავრი შორითი
 და დააცხრება წვერმაღალ ნაძვებს, ვით მოწყვეტილი მეტეორიტი.
 ძირს, დახავსებულ მუხის საყდარში შეშფოთდებიან სულ წმინდანები:
 ისე იელვებს ხატებთან შუქი, ვით დამარცხებულ მტრის წინ დანები.
 დამბლა ეცემა წმინდა გიორგის და გველეშაპიც მოუტერს რკალებს,
 ხელთ გავარდება მარიამს შვილი და პეტრეს შიში ააკანკალებს.
 ქრისტე წამებით ჯვარს გადატეხავს, გაიშვერს ხელებს ცხელ ლურსმანებით,
 გუმბათზე თვალი დაიხუჭება, გაციებული გველურ ზმანებით.
 თუ ვინმე ამ დროს გაივლის ახლო—თავს დაემხობა ცეცხლის სვეტები,
 ავი სახადით დასწულდება და ჭკუას მოსწყვეტს კუბრის წვეთები.
 დიღამდე გასტანს საყდართან ბრძოლა და რიყრაქამდე სული ცდომილი
 ავ მოჩვენებით აწვალებს საყდარს, დაუძლევი და მიუწდომელი.
 დილით გაქრება ცოდვის ფრინველი, კვილით ღამეს გაეკიდება.
 ცეცხლის ნაკვერცხლებს დააყრის ტყეებს და ტყეებს ცეცხლი წაეკიდება.

მთვარის ღამის ჩრდილში

ხუთი ცხენოსანი, ოამდენიმე ქვეითი, და სამი ურემი ბრუნდება დღეობიდან. მოყვარე კარგათ დაუხვდა სტუმრებს; ყველა ნასიამოვნები მიდის სახლში: ყმაწვილები შეზარხაშებულნი არიან; მოხუცი—მთვრალი; დედაბრებმა მოიგონეს თავიანთი წარსული, იმასლაათეს—მკვდარი აქეს და ცოცხალი გაქექეს; ქალიშვილებმა ცეკვით იჯერეს გული; ტრელი თავსაფარი, წითელი ქოლგა ხალხს აჩვენეს, იკასკასეს, იცინეს. ბავშვებმა ირბინეს, ბურთი ითამაშეს; მასპინძელმა ოჯახის ბედნიერებით მტერს თვალი დაუყენა და მოყვარეს გული გაუხარა. როცა უკან ჩამორჩენილი ურემი ჩრდილით მიძინებულ ადგილას მოხვდება, ახალგაზრდა, ჩაბალან—ჩამოფარებული ბიჭი მივარდება ურემთან, ვილაცას მუჯლუგუნს წაჰკრავს და ჩაუჩურჩულებს:

— მეიწიე აქეთ, ძაბო;

— გაჩუმდი, დეიდა გეიგონებს....

— ნუ გეშინია, სძინავს. თუ გინდა გეიგონოს,—მაგი ჩემკენაა, საფერის-ცვალებათ ისეთი ბაღდათი მოუტანე, სულ იკივლა სიხარულით. მითხრა, მე ვიციო...

— წადი, შე გასაწყვეტო, მომშორდი; აქ სინათლეა:

ბიჭი შორდება რამდენიმე ხნით.

ჩრდილთან ერთად ისიც აჩრდილსავით მიეპარება ურემს.

გოგოს, სანამ მოვიდოდეს, გული მოსდის, სად არის ამდენხანსო.

— ოლიკო...

— ჰო, რა გინდა, რა შემიწვრილე გული?!..

— ი ბიჭი ვინ იყო, შენთან რომ ცეკვავდა?

— ვინ იყო?! რა შენი საქმეა, ვინ იყო?..

— თავს ნუ იგდებ! ვინიყო—მეთქი?—ბიჭმა გოგოს ხელი წაატანა ხელში და მოუჭირა.

— ვინ იყო და ძან კაი ბიჭი! ოქრომჭედელია.... ბიძიამ მითხრა იმას მიგცემო.... იი! გასკდი გულზე!

— ძაღლმა შემეპამოს, თუ შენც და ისიც საშობო გოჭსავით არ გამოგფატროთ!...—და ბიჭმა ძაღზე მიიზიდა გოგო თავისკენ, ხელი კიდევ უფრო მოუჭირა და ჩაეკითხა:

— მართალს ამბობ თუ ხუმრობ?...

მთვარის სინათლემ ისევ გადაკრა მათ.

— ვხუმრობ, ვხუმრობ! ნუ გადირიე—შეგვხედავენ!

— მგზავრების წინ, სულ თავში გოგოს მთვრალი მამა მიდის; ცხენზე აქეთ-იქით ეკეცება და ბუზღუნობს: „ძან კაი, შენ ნუ მომიკვდი! გვარიანათ ვიქეიფეთ, დავთვრით... ჩემი გოგო იმ ბიჭს მეწონა.... შეძლებული

და კაი ხელობის კაცია. ერთი ორი კვირე კიდე და უფსკენი ჯვარს... და... მოვრჩები ერთ საქმეს“.....

— აბა სიტყვა მომეცი!—მიუახლოვდა ისევ ბიჭი.

— რისი?—თითქოს არ იცისო, იცულლუტა გოგომ.

— რომ არ მიმტყუნებ, ჩემს მეტს არ ინდომებ...

— ჯერ შენ მომეცი. არა! შემომფიცე!

— შენ თუ გიმტყუნო, დამეჭკეს ოჯახი. წმინდა გიორგის ლახვარი მომხვდეს!

— შენ მეტს თუ გავყვე, ღმერთი გამიწყრეს, დედა წამიწყდეს...

— აბა ნაწვამდის, არ დაგავიწყდეს!—და ბიჭი გადუხვევს გზა—ბოძალში. მზადდება დრამა.

— ქალაღზე კი არ დაიბეჭდება,

— მსახიობები კი არ წარმოადგენენ,

— ცხოვრების ჭრელ დაფაზე შეეტაკებიან ხასიათები;

მოხდება ბრძოლა ნებათა და სურვილთა.

ძალა უფლებაზე მიიტანს იერიშს;

დამარცხებული ვეღარ იხარებს მთვარიან ღამის ჩრდილში.

სერ. კლდიაშვილი

მთვრალ საუბარით.

დღეს ისევ მეგობრებში ვარ.

და, როგორც ყოველთვის, თრობა ფგრად საუბარით.

ო, ეს სიტყვებით დათრობა,—ო ეს საუბარი რჩეულ მეგობრებში.

ის მაღლარის წვეწვზე უტკბესი და ძლიერია.

თამბაქოს კვამლი ამძიმებს ოთახს..

აქ, პატარა ოთახში, კვამლით დამთვრალ ოთახში უცხო სამყაროა და ყოველი საათი, ყოველი წუთი ქარავანია ზღაპართა და ქიმერების. ოთახში თრთიან იდუმალი კუთხეები და სცხოვრობენ ლანდები, კედელზე ფრთხილათ რომ დადიან.. ცოცხლდებიან ხავსიანი ქვეყნები და ჰკივიან ჯერ არ ნახული.

დაორთქილი ფანჯარა საზღვარია ორ სამყაროსი.

კვამლიან ოთახში, სადაც ჩემი მეგობრებია, შესაძლებელია უკვდავება—კვამლიან ოთახში, სადაც ჩემი მეგობრებია, ცოცხლდებიან უცხო ქვეყნები—კვამლიან ოთახში, სადაც ჩემი მეგობრებია, გწამს შეუძლებლობა.

დღეს ისევ მეგობრებში ვარ..

უსაზღვროების მშვიდი თავადი ფერადებით მთვრალ ნაწამებ ოთახში.

ვალერიან გაფრინდაშვილი

სტუფან მალარმე.*)

I

მალარმე არასდროს არ ყოფილა პოპულიარული, როგორც მწერალი. მისი აუდიტორია არ იყო დიდი, მაგრამ ის შესდგებოდა პოეტებისაგან, რომელნიც უსმენდენ მას, როგორც სიბილღას მოწიწებით და თრთოლვით. პოეტებმა აიყვანეს ის დიდების განმარტოებულ სიმალღებზე. მალარმე სწირავდა თავის ლექსებს არა განათლებულ ბრბოს, არა გაჭეთების მკითხველებს; ის სტედა თავის სონეტებს მისი კარჩაკეტილ გენიალობის დაუღალავ და ვნებიან თაყვანისმცემელთათვის. მალარმე არასოდეს არ გახდებოდა კლასიკური: ის ყოველოვის გამოიწვევს ფილისტერების გულისწყრომას, რომლებსაც მისჯილი და გადაწყვეტილი აქვთ იალტაცონ ვულგარული მწერლებით.

ვერლენთან ერთად მალარმე იყო მამათმთავარი ახალი შკოლის ფრანგული ლიტერატურაში—სიმეოლიური შკოლის. მისმა მრავალმა საუბარმა პოეტებთან, არა ნაკლებ ვიდრე მისმა ნაწერებმა შექმნა ის ნიადაგი, რომელზედაც აყვავდნენ შხამიანი ყვავილები ახალ ხელოვნებისა. თავის შემოქმედების დასაწყისში მალარმე იყო პარნასელი და პარნასელების პოეტიკის გავლენით, რომელიც აღიარებს ფორმას, როგორც ერთად ერთ საფუძველს ხელოვნებისას, მალარმე სამუდამოთ დაჩა სტილის რაინდი და სიტყვით აგზნებული. იმ წრეში, რომელიც იკრიბებოდა მალარმეს სალონში, არსებობდა მალარმეს კულტი.

მალარმემ შექმნა სიტყვებიდან კოშკები უღმობელი სითეთრისა. სონეტი, ეს თავადური ფორმა ლექსისა მალარმემ, ვით ჯადოქარმა გადააქცია ამაყ და კეთილშობილ ჩვენებათ. და მალარმეს მალაი სახელი შეერთებული გედის წარმოდგენასთან, რომელიც კვდება სონეტის თოვლიან სარკეში. მალარმე იყო „პოეტების მასწავლებელი პოეზიაში“. მის მოწაფეებს შეუძლიათ აღმოაჩინონ მის ლექსებში ძიება უდიდესი სტილისტისა, რომელიც სანამ მიანდობდა თავის თავს სიტყვას, ანთავისუფლებდა ამ სიტყვას ყოველდღიურ ცხოვრების სამარცხვინო გავლენისაგან და უკანასკნელად სიტყვები განწმენდილნი, სასჯელთა რკალში გატარებულნი, გამომწვარნი გონების ცეცხლში, იძენდნენ საფირონთა და აღმასთა ღირებულებას, რომელთაც მინიჭებული და ნაბრძანები აქვთ იწვოდნენ და არ იფერფლებოდნენ პოეტურ შემოქმედების სასწაულში.

მალარმეს პოეზია სიმეოლიურია, მაგრამ ის თვითონ იყო გასაოცარი და

*) წაკითხული იყო „ცისფერ ყანწების“ საღამოზე ტფილისში 1917 წ. 2 თებერვალს.

სამაგალითო სიმბოლო. მისი არა ვრცელი და არა მდიდარი ბიოგრაფია ზღაპრულია ჩვენთვის, როგორც ბიოგრაფია არტურ რემბოსი, ამ ბარბაროსის, რომელმაც, როგორც ჰანიბალმა თავს დაესხა პოეზიას, გაანადგურა ის და შემდეგ წავიდა თავის მოჩვენებებით გაალებულ უდაბნოში. მალარმეს პოეზიაში დიდი ადგილი უჭირავს ოთახს, მაგრამ ეს ოთახი დამშვენებულია მორთვით იროდიადით და იაპონიის ეკზოტიურ ვაზებით. ბუხარი მის პოეზიაში და ცხოვრებაში იყო მომხიბლავი დეტალი, როგორც ყალიონი; წიგნი კი იყო უკანასკნელი ასრულება მისი ოცნებისა. ეს ხომ იმან სთქვა, რომ სამყარო არის გაჩენილი იმიტომ, რომ დაიწეროს ერთი შესანიშნავი და ღირსეული წიგნი. და მისგან, როგორც საზარებას, მოვლოდენ ამ წიგნს, რომელსაც ის სწერდა მთელი თავისი სიცოცხლე. ეს წიგნი არავის არ წაუკითხავს. ის დასწევს მალარმეს სიკვდილის შემდეგ მისმა მემკვიდრეებმა. შეიძლება ამ წიგნის დაკარგვა უსწორდება ალექსანდრიულ ბიბლიოთეკის დაკარგვას.

მალარმეს ყურადღებას არ იპყრობდა პოლიტიკა და როდესაც მას სთხოვეს გამოეთქვა თავისი აზრი ფრანგების და გერმანელების დაახლოებაზე, რომელიც მაშინ უნდა მომხდარიყო, მალარმემ სთქვა: „ჩემთვის საკმარისია ის, რომ ბოდლერი ითარგმნება გერმანულ ენაზე და ვაგნერს ტაშს უკრავენ პარიზში“. ის ახლა არ იტყოდა ამას, მაგრამ მისი სიტყვები მინც საგულისხმოა.

II

მალარმეს უყვარდა ლათინურ დეკადანსის პოეტები, რომელნიც ენათესავებოდნენ მას ფორმის და შთაბეჭდილებათა შემოდგომის კულტით. დაისი და შემოდგომა — აი ორი მომენტი, რომელნიც დიდ ხანს შეადგენდნენ მალარმეს იდეალს. მაგრამ არსად არ იფეთქებს ისეთი ძლიერებით ზამთრის ალი, როგორც „გედში“, რომელიც არის დამაბრმავებელი ნივრანა თეთრი წყვილიდისა. მალარმე უფრო ადრე ეხმაურებოდა შემოდგომის მეწამულ აგონიას, ცეცხლ მოკიდებულ ხეებს, უიმედო ჰეივებს, მაგრამ შემდეგ მან უარყო დილის და შუადღის ვარდისფერი ბრწყინვალეობა, რადგანაც ის მიიზიდა თეთრმა ფერმა, რომელშიდაც უფრო ნათლად აისახა მისი დენდიზმი, მისი ამპარტავანი სევდა. აქამდის გაურკვეველი გამოცანა — მალარმე ნახულობდა თავის ოცნებისთვის სამოსს თითქმის უხილავს, გამჭვირვალეს და ლანდურს. ჩვენთვის განსაკუთრებით არის ძვირფასი ის ლექსები, რომელნიც არ არიან მისაწვდომი ვულგარულ გაგებისათვის და იწვევენ შიშს, როგორც უცხო იეროგლიფები. მისი ლექსები — ხშირად მოკლებულნი მძიმეებს და წერტილებს თითქოს არიან ფრაგმენტები, თითქოს ჩვენს წინ იშლებიან შეწყვეტილ ორგანოთა და განთიადთა ოაზები. ვიარაღი ივანოვმა აღნიშნა მხატვარ ჩურლიანისის სურათებში გაბატონება სწორი ვერტიკალური ხაზისა, რომელიც მუდამ ცისკენ არის ამარ-

თული; მე ავნიშნავ მაღარმეს პოეზიაში თეთრი ფერის უპირატესობას. თეთრ ფერს მაღარმემდისაც ყავდა მოტრფიალე. გავიხსენოთ ტეოფილ გოტიეს ლექსი—სიმფონია ღია ფერისა. მაგრამ გოტიეს პოეზიაში, თუმცა ის პარნასელია, ეს ფერი არ არის გავრცელებული მთელ მის ლირიკაზე. მაღარმეს შემოქმედება კი არის დაბურვილი ამ ფერით, როგორც უნაზესი პუდრით.

მაღარმე ქანდაკებრივია. როდენმა—თანამედროვე ქანდაკების ფიდიანსა— იგრძნო და დააფასა მასში მოჭანდაკე, როდესაც სთქვა მაღარმეს გასცენებაზე: „ბუნებას ბევრი დააგვიანდება, სანამ ის კიდევ შექმნის ამისთანა ქალას“. ბალეტში მოცეკვავებ ნიჟინსკიმ განხორციელა მისი ფაენი, ნიმფებს რომ სდევნის ვნებიანი თავდავიწყებით. „ფაენის“ ნაშუადღევის მოსვენებაში“, რომელიც რჩება ხსოვნაში, როგორც უსპეტაკესი ქანდაკება, მაღარმემ კიდევ ერთხელ დაამტკიცა ოცნების ძლიერება. ეს ოცნება, რომ წარსული დაიბრუნოს, სძლევს აწმყოს და მასში ამეფებს სასურველ ზმანებათა ცხადებას.

მაღარმემ შექმნა ოთახის ესთეტიკა. რასაკვირველია ოთახის თვალსაჩინო კათეგორია არის სარკე. შეიძლება მაღარმე არის პირველი პოეტი, რომელმაც მიაქცია ყურადღება სარკეს, როგორც შემოქმედების საგანს და მაღარმემ მოგვცა სარკის პოეზია. სარკე ხომ უდიდესი სიმბოლოა ჩვენი ყოფნისა. არაფერი ისე მისტიურად არ გამოხატავს ჩვენი ყოფნის ლანდურობას, ჩვენს ორობას, ჩვენს კავშირს წარსულთან და მომავალთან, როგორც სარკე. აი ციტატა მაღარმეს: „ზამთრის კანკალიდან“: ის ელპარაკება ქალს: „ვინ იხედებოდა შენს გენეციურ სარკეში, რომელიც ღრმად, როგორც გრილი წყარო, დატყვევებულია გველივით დაკლანკილ ნაპირებში გახუნებულ ოქროთი. მე მრწამს, რომ არა ერთმა დედაკაცმა ჩაასვენა ამ წყაროში თავის სილამაზის ცოდვა და დიდხანს რომ ჩაეუკვირდეს, მე დავინახავდი ტიტველ აჩრდილს“. აი როგორი სიტყვებით მიმართავს სარკეს მაღარმეს იროდიადა: „ო, ცივი სარკე! უფრო წყალი, ეს ბროლის სევდა. მომწყვდეული გაყინულ რკალში, ო მეტად ხშირად უნუგეშო, მრავალი ხანი, მე დაღალული სიზმრებისგან, მდომი ოცნების, რომ ჩაითენთა ვით ფოთლები შენ წყლის უფსკრულში, მე გამოვკრთოდი შენ სიღრმიდან ობოლ ჩვენებათ. ო, დაისის დროს შენი ლურჯი წყლები სიღრმეში ვიგრძენი ტიტველ ოცნებათა ამოცხება“.

მაღარმემ უაილდზე უფრო ადრე შეიყვარა ნივთები და ამხილა მათი ინტიმური რაობა. მაღარმემ გაიგონა თეთრი ქვითინი სერაბიმთა და აქაც ვნახულობთ ჩვენ სერაბიმთა ვიოლებში და მიზრათებში მაღარმესათვის ტიპიურ სითეთრეს. ქალწულობის და ზამთრის სითეთრე კიდევ ერთხელ გვატყვევებს ჩვენ „იროდიადაში“. ამ პოემაში ხომ ყველა ფიქრები და ოცნებები იფრქვევა თოვლიან სარკეში და „მოქმედება“ სწარმოებს მხოლოდ მინაში. თვით მაღარმეს პორტრეტი, მისი დათოვილი სახე იძლევა სი-

თეთრის შთაბეჭდილებას. ეს არ არის როდენბახის სანტიმენტალური სითეთრე, მთვარემ რომ დაბადა თავისი საუკუნო სევდით. ეს არის სითეთრე ზამთრის, სარკისა და ქანდაკების. ეს სითეთრე არის სიმბოლო უმაღლესი სულიერი ძლიერებისა, ეს სითეთრე არის ნირვანა, რომელშიდაც პოეტს უნდა გაანცალკევოს თავისი სული. აქ სითეთრე მხოლოდ სახეა რჩეული ჟვედავების. ბრწყინვალე და ქალწულ ზამბახებში გვევლინება ჩვენ მალარმე, როგორც ბრძენი, სიტყვების მესაიდუმლე, სიმბოლოს ქურუმი და ჩვენ გვიყვარს ეს ამაყი აჩრდილი.

III.

მალარმე ლოცულობს იზიდისათვის, მოხიბლული იმით, რომ ვერასოდეს ვერ დაინახავს მის ღვთაებრივ სახეს, რომ მას შეუძლია მუდამ იოცნებოს მასზე და მორცხვით გადაშალოს მისი სამოსის ხვეულები, როგორც გრძნეულ ყელსაბამის ქვები, როგორც სიმები კიანურისა, უქამანჩოთ რომ ქვითინებს. იღუმალება—ეს მარად ქალწულებრივი იზიდა—თითქოს მადლობელი იყო მალარმესი, რომ ის ასე ფრთხილად ეხებოდა მას, ანანავებდა მას თავის იოცნებაში და იღუმალებამ მისცა თავისი თავი მალარმეს საამბოროთ. თავის თეორიაში და თავის ლექსებში მალარმე იყო მცველი და მართოლვარე პაყი ამ იღუმალების. ის არასდროს არ გვაჩვენებს თავის მუხას, ის წინააღმდეგია სიცხადის და მეტად უმადურნი უნდა წავიდნ ამ ტაძრიდან, სადაც ღმერთების ყოფნა საგრძნობელია არა ყველასათვის.

მალარმემ უარყო პოეზიაში აღწერილობა და მოთხრობა, მაგრამ არც ერთს მგოსანს არ უმუშავნია ეპიტეტზე ისე, როგორც მალარმეს. შეიძლება მალარმემ პირველად აგრძნობინა პოეტებს ეპიტეტის დიდი მნიშვნელობა. ეპიტეტი საღებავია საგნის და რამდენად ეს ეპიტეტი უფრო ღრმაა და შინაარსიანი, იმდენად შემოქმედება უზრუნველყოფილია დროისაგან. გიუნისმანსის გმირი დეზესენტი იოცნებობს იმისთანა ეპიტეტის შექმნაზე, რომელსაც შეუძლია მთელი თვეები აქანავოს სული სხვა და სხვა მოგონებებში. სიმვოლიური ეპიტეტი არა გავს რეალისტურ ეპიტეტს, რომელიც ყოველთვის გენსაზღვრული და მცირე მისსიით გამოდის პოეზიის საჯირითოზე. რეალიზმი არის უხეში ანარეკლი სინამდვილის, სიმვოლიზმი კი არის ქმედითი ფერისცვალება ქვეყნიერებისა, როგორც ესთეტიურ ფენომენის, როგორც სიმბოლოსი, რომელიც მოითხოვს შთაგონებულ გამოცნობას. მალარმე აზროვნობს სიმვოლებით, რომელნიც, როგორც გრძნეული სარკეები იძლევიან სინამდვილის უამარ სახეებს. სახე ყოველთვის ერთია, სიმბოლო კი მრავალსახიანი, მისი შინაარსი უძიროა და ამოუწურავი, რაც სიმბოლოს აძლევს ცხად უპირატესობას, როგორც პოეტურ შემოქმედების მეტოდს. უაილდმა სთქვა: სიძულვილი საზოგადოებისა თა-

ნამედროვე ხელოვნებისადმი არის კალიბანის გახელება, რომელიც ხელოვნების სარკეში იხედება და მასში თავის თავს ვერ ნახულობს. მალარმე იყო ბრწყინვალე იმპროვიზატორი თავისი ოცნების და ცნობრება, როგორც უვარგისი სთუელიორი სამუდამოთ უარყოფილი იქნა პოეტისაგან. სიმვოლიზმი არის ძიება და ნახვა იმ გარმონიულ პარალელებისა, რომელიც პირველად აღიარა ბოდლერმა თავის „შესაბამებაში“. მალარმემ ნახა თავისი ოცნების ცხადსაყოფათ სიტყვათა ახალი დასი, დაუზოგავ სიბოლოთა სინტეზი. მისი ლექსების მოელვარე კოშკებში და ობელისკებში სიტყვები, როგორც ნილაბიანი ბრილიანტები და ოპალები ამაცობენ ერთმანეთის სხივებით, ერთი სიმვოლიური სახე იხედება მეორეში, სანამ მთელი სიმბოლო არ აიმატება ცაში, როგორც „ფერეიული სობორო“. მალარმეს სიმბოლო არ არის ალევორია და უბრალო კალიედოსკოპი. სიმვოლისტებმა შექმნეს პოეზიაში პერსპექტივა, პერსპექტივა მარადისობისა, კლასიკური პოეტები კი ახლო იდგენ თავის შემოქმედების საგანთან და შეგნებულად არ განიშორებდენ მას. ჭეშმარიტ ხელოვნებაში კი გადამწყვეტ როლს თამაშობს მანძილის და ჟამის პათოსი. ჭეშმარიტ სიმვოლისტს სწამს მომენტები დროთა და სივრცეთა გადადგმისა, მას სწამს, რომ ერთ უსახელო ამბორში არის მთელი სიბრძნე ქვეყნისა და ერთ საღამოში მიცვალბულ პრინციპების და ვარსკვლავების ოხვრა.

IV.

როგორც ფლობერი, მალარმე არის მოწამე სიტყვისა და მესაიდუმლე. მან შექმნა „მისტიკა“ და ფანტასტიკა სტილისა. გამოუთქმელი აზრი სდევნიდა მალარმეს, რომ მთელი მსოფლიოს იდუმალბება დამარბულია სიტყვის სამკაულში. მალარმე ყოველთვის იყო სიტყვის მოვარეული, სიტყვის მონა და ბატონი. მალარმეს შეეძლო მოეჯადოვებია და აელაგმა სიტყვა, როგორც უაფარაყრილი მხეცი. მის სიტყვაში, რომელიც უფრო ხშირად პლასტიური იყო, სახეები ინაკვებოდდენ ნისლებით და ლაყვარდებით. სიმვოლისტებშიც განმარტობულია მალარმე, როგორც სტილისტი და სიტყვის კავალერი. ის ჯაშუშია სიტყვების; როგორც არაბს მას უნდა ყოველი კვკლუცი სიტყვა ზოაქციოს თავის სასოლოში, დაამწყვდიოს ის დაფერფლილ რითმების ცისფერ სატუსალოში. შეიძლება სიტყვები ხანდახან ღალატობდენ თავის კავალერს, მაგრამ ლიტერატურა აღტაცებით მოიგონებს ამ სულთანს, რომელმაც შეიყვანა პოეზიის არამხანაში მრავალი სიტყვები. სიტყვის და ლაპარაკის მეფე ლექსების გარდა სწერდა მინიატიურებს. ეს პოემები პროზათ ბოდლერის ამდაგვარ პოემებზე მალა სდგანან. აქ მოწაფე იმარჯვებს მასწავლებელზე. ცნობილია დამოკიდებულბება მალარმეს ბოდლერიდან. აი პარალელები: ალბატროსი— გელი, ჰიმნი სილამაზეს— იროდიადა, ბოდლერის შუშის პეიზაჟი და მალარმეს ფან-

ჯრები. მაგრამ გიუისმანსის სიტყვით მაღარმე არის კვინტესენცია ბოდ-
ლოერის და ედგარ პოეს. მაღარმეს პოეზიაში ბოდლოერის კოშმარი დაი-
წმინდა და ავიდა იმ სიმაღლეზე, საიდანაც იყურებიან მარმარილოს ვენე-
რები და აპოლონები.

მაღარმე, ვით ჯავაირი მთელი თევისი სიცოცხლე სჭედდა ძვირფას ქვებს
და იგონებდა მათ. ამის გარდა ის იყო იდეალური ქურუმი და იცავდა
ხელოვნების სიწმინდეს ქუჩის თავდასხმიდან; ხელოვნება, რომელიც დაამ-
ცირეს ნატურალისტებმა, მან გახადა რელიგიურ გაღმერთების საგნად,
ოლიმპათ, რომელზედაც სხედან მხოლოდ რჩეულნი, დაგვირგვინებულნი
დიდების ეკლიან გვირგვინებით.

მაღარმეს პოეზია დაუთავებელია, მის ლაბარატორიაში ბევრი ნანგრევე-
ბია, რომელნიც გვირჩვენია ჩვენ ბევრ დამთავრებულ ძეგლებს. მისი
პოეზია, როგორც ვენერა მილოსელი მოტენილ ხელით გვიხმობს მარა-
დისობისაკენ და ამეფებს ჩვენ სულში უკვდავების წყურვილს.

1917 წ. იანვარი.

მეოცნება ნიამორების

ზ ა მ რ ც ე მ ა :

„მეცნებე ნიამორები“ — წიგნი პირველი ფ. 5 მან.

სტეპან მაღარაძე — „ლექსები და პროზა“ ფ. 15 მან.

„მეცნებე ნიამორები“ — წიგნი მეორე ფ. 5 მან.

წ ი ზ ნ ი ს
გამომცემლობა

კირჩხიზი

იხაზდება და გამოვა:

ვალერიან გაფრინდაშვილი — „დაისები“ — წიგნი ლექსების.

კვლავ ნადირაძე — „ავსნიანი ქალაქი“.

ახალი პუესიის ანტოლოგია.